

Bropetters parbod, Grangärde, Dalarna

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, april 2012

Den 29 mars 2012 tog jag prov ur en parbod vi Bropetters i Grangärde, [60° 16' 45.1" N, 14° 59' 4.7" E](#). Boden har uppenbarligen en komplicerad tillkomstshistoria. Nedervåningen består av timmerväggar, medan övervåningen består av bräddor spikade på en stomme som delvis består av återanvänt väggtimmer från en stuga. På utsidan i nedervåningens timmer finns borrhåll som efter byggställning redan i de nedersta stockarna, varför det är möjligt att nuvarande nedervåningen har varit övervåning på en ursprunglig bod.

Prov togs ur stockarna D2, D3, D6, D7, D8, D10. Av dessa lät sig endast tre stycken dateras: D2: 1785, D6:1786 och D7:1786.¹ Prov togs även ur en av syllstockarna, vilken kunde dateras till 1830 (yttersta ring). Detta förhållande mellan väggtimmer och syllstock, kan ses som stöd för hypotesen att överdelen av en äldre bod ställdes på en ny syll ca 1831. Den nuvarande övervåningen av bräddor är rimligen från 1900-talet. Prov togs ur flera av de återanvända stockarna som tidigare varit klinade, och därför kan antas ha suttit i en stuga. Eventuell datering av dessa stockar säger emellertid mycket lite om bodens byggnadshistoria!

Stugutimmer

Prov togs ur flera av de återanvända "stugustockarna" i boden, men endast två låter sig dateras. Den ena, BrPB7, mellantaksbjälken närmast hörnet C-D, har yttersta ring från 1827², och hörnstolpen A-B (BrPB9b) till 1882 mot diverse främst sydliga/låglänta referenser (se korrelationstabell nedan). Två prov togs även ur en mellanvägg i stugan, [60° 16' 46.1" N, 14° 59' 3.8" E](#), av vilka det ena (PrPSt1) kan dateras till 1824 (troligen fattas här någon eller några yttersta ringar) - denna datering ges främst mot det återanvända stugutimret i boden!³ Det andra provet från stugan (BrPSt0) har en besvärlig tillväxtkollaps som gör dateringen extra svår. Det finns en viss korrelation för 1827 mot främst en kronologi för en låg myrholme ⁴ Om denna datering är riktig - vilket inte är säkerställt - stärks tolkningen att det stugutimmer som använts för att bygga på ett loft i boden tidigare suttit i parstugan, och tagits därifrån i samband med reparation. I så fall är detta en indikation på att parstugan kan ha byggts i två omgångar: ca 1828 och ca 1883, men den enda stocken som daterats till 1882 kan givetvis också ha något annat ursprung.

Dateringarna av stugutimmer till 1827 och syllstock till 1830 (sista ring), visar i varje fall att det vid denna tid byggdes flitigt på gården.

BrPB9b - korrelationsmönster

Cybis CDendro, Algorithm: P2Yrs: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between best references in PISY-Skandinavien120403.rwl and
BrPB9b.pos dated to 1882 with corr >= 0,35 and with overlap >= 114
Results sorted according to decreasing correlation coefficient values.

	Corr	Test	T- Over	lap	
all...	0,53	6,54	114	based on 8 members	
swed309A	0,42	4,89	114	Aneby, Småland (Bredesta/Lysing)	PISY
Estonia	0,40	4,68	114	Estland, (proj. Extraterrestrial)	PISY
ESVEALAN	0,40	4,63	114	East Svealand Aneby+Askersu+Bettna+Sissham+Saltsjöba	PISY
Grangard	0,40	4,60	114	Grangärde, Dalarna	PISY
HallandP	0,38	4,41	114	Halland	PISY
BratPISY	0,36	4,05	114	Mälardalen area, publ. Bråthen	PISY

se005-go 0,35 4,00 114 Gotland (Lunds Universitet, "extraterrestrial") PISY
 FlodaSn0 0,35 3,96 114 Floda sn, Dalarna (mainly Björbo) (ej swed305) PISY

Noter

1. ↑ Dateringen av D7 är mycket svag och mot diverse udda referenser, men då året är samma som för bredvidliggande stock kan den nog godtas
2. ↑ Matchar på 1827 mot en rad regionala kurvor, bäst mot [Kungsberg-PISY](#) av J-O Språng med $t=5.65$ (prop2Yrs)
3. ↑ $t=6.1$, $n=87$
4. ↑ Axelson: [Några torrtallar på Sälslöten, Floda sn, Dalarna](#), 2012

Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Mätvärden (rådata)

BrP	1	Bropettars bod och stuga, Grangärde, Dalarna										PISY
BrP	2	Sweden	Pinus sylvestris								6017N1459E	1657 1882
BrP	3	T. Axelson										
BrP	####	Bod: 60.279196,14.984632										
BrP	####	Stuga:60.279475,14.984396										
BrPB0a	1717	160	144	120								
BrPB0a	1720	150	145	122	183	136	117	82	86	121	141	
BrPB0a	1730	134	102	146	105	93	72	82	67	62	51	
BrPB0a	1740	29	9	21	28	55	67	85	103	101	107	
BrPB0a	1750	175	173	195	203	161	169	145	180	154	175	
BrPB0a	1760	107	132	99	100	104	118	123	102	92	101	
BrPB0a	1770	83	80	129	136	144	141	147	109	126	77	
BrPB0a	1780	81	101	103	118	113	130	999				
BrPB0a	####	D2, Vk										
BrPB10a	1657	148	113	104								
BrPB10a	1660	192	171	249	142	139	149	137	132	154	176	
BrPB10a	1670	200	160	157	134	97	55	77	73	120	141	
BrPB10a	1680	181	209	187	197	162	118	162	183	112	118	
BrPB10a	1690	128	158	119	150	234	202	172	134	57	32	
BrPB10a	1700	60	51	60	45	24	29	58	53	43	27	
BrPB10a	1710	41	38	52	59	82	87	81	35	15	22	
BrPB10a	1720	25	19	25	29	32	34	28	33	29	43	
BrPB10a	1730	46	68	31	33	27	22	30	44	59	58	
BrPB10a	1740	43	38	23	24	19	23	28	34	30	46	
BrPB10a	1750	59	85	113	110	94	77	49	43	43	75	
BrPB10a	1760	93	102	109	85	57	58	75	60	59	57	
BrPB10a	1770	39	49	63	53	48	67	96	80	60	57	
BrPB10a	1780	46	53	78	69	89	65	40	49	36	39	
BrPB10a	1790	54	58	52	47	30	30	27	35	38	47	
BrPB10a	1800	38	38	44	37	37	59	36	49	28	47	
BrPB10a	1810	13	19	23	28	23	23	21	29	32	32	
BrPB10a	1820	22	24	34	33	16	35	36	37	43	33	
BrPB10a	1830	36	999									
BrPB10a	####	Vk, Syll-B										
BrPB2a	1686	92	38	32	49							
BrPB2a	1690	67	92	105	152	214	223	149	133	193	143	
BrPB2a	1700	115	106	130	120	95	66	84	94	70	45	
BrPB2a	1710	53	33	26	14	35	69	66	92	99	82	
BrPB2a	1720	116	77	53	49	67	105	95	125	148	169	
BrPB2a	1730	161	119	77	51	34	40	34	54	54	48	
BrPB2a	1740	44	30	41	37	57	58	73	86	82	67	
BrPB2a	1750	115	147	160	136	124	85	46	53	40	58	
BrPB2a	1760	55	69	75	137	133	97	96	70	56	75	
BrPB2a	1770	60	58	94	106	86	87	144	117	117	97	
BrPB2a	1780	72	69	85	101	109	102	92	999			
BrPB2a	####	D6, Vk.										
BrPB3a	1736	314	193	200	194							
BrPB3a	1740	161	163	159	168	199	273	176	177	235	279	
BrPB3a	1750	383	335	318	299	262	257	206	237	238	272	
BrPB3a	1760	234	243	331	298	253	192	235	188	131	120	
BrPB3a	1770	120	145	177	156	136	150	206	158	182	201	
BrPB3a	1780	161	152	183	145	166	144	118	999			
BrPB3a	####	D7, Vk										
BrPB7a	1731	131	117	134	139	140	144	134	125	105		
BrPB7a	1740	111	91	106	82	61	76	76	72	91	115	
BrPB7a	1750	163	154	131	152	128	162	116	98	93	138	

BrPB7a	1760	127	103	128	107	117	114	122	119	120	102
BrPB7a	1770	102	107	173	128	107	119	138	107	119	109
BrPB7a	1780	90	61	124	94	121	70	77	95	83	82
BrPB7a	1790	79	121	84	69	97	77	71	74	49	72
BrPB7a	1800	51	52	52	58	39	43	30	28	21	23
BrPB7a	1810	23	19	24	28	41	28	24	35	37	36
BrPB7a	1820	32	34	23	30	25	24	33	41	999	
BrPB7a	####	Mellantakbjälke närmast C/D. återanvänt väggtimmer från stuga									
BrPB9b	1768	329	375								
BrPB9b	1770	250	203	264	247	107	173	186	182	206	187
BrPB9b	1780	153	119	104	109	102	101	114	134	110	97
BrPB9b	1790	115	156	141	129	143	165	133	144	144	152
BrPB9b	1800	124	88	128	153	163	141	119	90	98	85
BrPB9b	1810	94	119	117	108	102	71	75	90	74	82
BrPB9b	1820	60	71	51	35	40	49	39	34	40	32
BrPB9b	1830	36	47	42	53	48	39	50	40	43	54
BrPB9b	1840	50	51	75	70	76	70	45	18	24	25
BrPB9b	1850	12	13	19	22	28	38	38	24	29	21
BrPB9b	1860	48	69	65	48	38	37	30	25	21	19
BrPB9b	1870	13	15	19	23	19	22	18	24	31	17
BrPB9b	1880	30	6	32	999						
BrPB9b	####	brand juli detta år									
BrPSt0a	1729	332									
BrPSt0a	1730	474	383	258	179	165	228	235	193	156	91
BrPSt0a	1740	59	61	36	24	25	33	35	31	50	104
BrPSt0a	1750	170	193	115	95	96	94	52	55	53	72
BrPSt0a	1760	88	133	186	159	147	114	102	134	122	138
BrPSt0a	1770	88	71	110	108	125	182	197	178	140	182
BrPSt0a	1780	114	62	114	111	143	92	54	12	-999	-999
BrPSt0a	1790	21	18	21	31	50	49	63	55	32	50
BrPSt0a	1800	42	43	47	52	62	72	39	26	20	24
BrPSt0a	1810	26	39	46	56	41	47	43	47	27	29
BrPSt0a	1820	29	32	38	65	90	69	66	69	999	
BrPSt0a	####	mellanvägg, parstuga. Vk									
BrPSt1a	1737	115	158	121							
BrPSt1a	1740	112	128	146	145	119	196	146	114	86	84
BrPSt1a	1750	109	113	113	99	86	93	101	92	92	103
BrPSt1a	1760	98	72	62	68	58	76	74	106	112	87
BrPSt1a	1770	83	49	81	86	68	54	80	81	64	100
BrPSt1a	1780	91	51	99	59	94	64	69	81	64	59
BrPSt1a	1790	82	115	98	74	95	74	87	93	58	63
BrPSt1a	1800	67	60	69	59	58	63	37	43	42	44
BrPSt1a	1810	50	36	45	51	55	50	58	74	54	42
BrPSt1a	1820	46	34	27	35	35	999				
BrPSt1a	####	yttersta ofulst?									